ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ГАБІТУС

Науковий журнал

Випуск 71

Видавничий дім «Гельветика»
2025

Редакційна колегія:

Шапошникова Ірина Василівна *– доктор соціологічних наук, професор*
Лісеєнко Олена Василівна *– доктор соціологічних наук, професор*
Алісаускіене Мілда *– доктор соціальних наук, професор*
Бендаравечіне Ріта *– доктор соціальних наук та порівняльної політики, асоційований професор*
Ендріулайтіене Ауксе *– доктор психологічних наук, професор*
Тавровецька Наталія Іванівна *– кандидат психологічних наук, доцент*
Терешкінас Артурас *– доктор соціальних наук, професор*
Хижняк Лариса Михайлівна *– доктор соціологічних наук, професор*
Яковлев Денис Вікторович *– доктор політичних наук, професор*
Волошенко Марина Олександрівна – *доктор педагогічних наук, доцент*
Кузьменко Вячеслав Віталійович *– доктор філософських наук, професор*
Деркач Лідія Миколаївна *– доктор психологічних наук, професор*
Асєєва Юлія Олександрівна *– доктор психологічних наук*
Яковлева Лілія Іванівна *– доктор політичних наук, професор*
Корсакевич Святослав Сергійович *– доктор філософії з психології*

Науковий журнал «Габітус» включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») зі спеціальностей: С4. Психологія, С5. Соціологія відповідно до Наказу МОН України від 17.03.2020 № 409 (додаток 1)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Електронна сторінка видання – www.habitus.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій (протокол № 3 від 31.03.2025 року)

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Редакція суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1552 від 09.05.2024 року (Ідентифікатор медіа R30-04408)

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій» (вул. Інглезі, буд. 6/1, оф. 135, м. Одеса, 65101, info@iei.od.ua, тел. (093) 120-27-72).

Періодичність виходу: 12 разів на рік.
Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька.

ISSN (Print): 2663-5208
ISSN (Online): 2663-5216

© ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сіренко А. Є., Яворська Г. Ю., Яворський М. В.
ДУХОВНА КРИЗА ТА ЗМІНА ПАРАДИГМ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 14

СЕКЦІЯ 2

СОЦІАЛЬНІ СТРУКТУРИ ТА СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ

Пташник О. І., Пташник С. І., Білоус С. О.
ЕМОЦІЙНИЙ СТАН І ЖИТТЄВІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ 19

Слободянюк А. В., Білецька М. В.
СТАН СЕКСУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ 25

Шеломовська О. М., Мачуліна І. І.
ТЕМАТИЧНІ ПРЕФЕРЕНЦІЇ КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕДІАПРОСТОРУ: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПАТЕРНИ І ТРЕНДИ 31

СЕКЦІЯ 3

СПЕЦІАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ СОЦІОЛОГІЇ

Афанасьєва Л. В., Демчик О. І., Кречетова В. А.
РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДНИХ ЦІННОСТЕЙ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ 36

Бєляєва В. О.
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІ ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ У СУСПІЛЬСТВІ РИЗИКУ 41

Левцун О. Г.
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО САМОПОЧУТТЯ ГРОМАДЯН НА СТАВЛЕННЯ ДО АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ 46

Nekhaienko O. V., Lytovchenko A. D., Yashkina D. D.
THE ROLE OF MODERN UNIVERSITIES IN THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF LIFELONG LEARNING: THEORETICAL FOUNDATIONS AND THE UKRAINIAN CONTEXT 51

Склярова І. А., Федоренко О. О.
ПРОЦЕС ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗООАКТИВІЗМУ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ 56

Фесенко А. М., Чорна В. О., Бондарець Б. Б.
ТЕОРІЯ ГЕГЕМОНІЇ А. ҐРАМШІ: ІДЕОЛОГІЧНО-КУЛЬТУРНИЙ ВИМІР БОРОТЬБИ ЗА ВЛАДУ ТА ЛЕҐІТИМАЦІЮ ПАНУВАННЯ 62

СЕКЦІЯ 4

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ. ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Бабчук О. Г., Косташ Л. М., Лебединський Е. Б.
ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АДВОКАТІВ 68

CONTENTS

SECTION 1

METHODOLOGY AND METHODS OF SOCIOLOGICAL RESEARCH

Sirenko A. Ye., Yavorska H. Yu., Yavorskyi M. V.
SPIRITUAL CRISIS AND PARADIGM SHIFT IN MODERN SOCIETY 14

SECTION 2

SOCIAL STRUCTURES AND SOCIAL RELATIONS

Ptashnyk O. I., Ptashnyk S. I., Bilous S. O.
EMOTIONAL STATE AND LIFE ORIENTATIONS OF STUDENTS IN CONDITIONS OF INSTABILITY: A SOCIOLOGICAL ANALYSIS 19

Slobodianiuk A. V., Biletska M. V.
THE STATE OF SEXUAL CULTURE OF YOUNG PEOPLE 25

Shelomovska O. M., Machulina I. I.
THEMATIC PREFERENCES OF SOCIAL MEDIA USERS IN THE CONTEXT OF MEDIA SPACE TRANSFORMATION: SOCIO-CULTURAL PATTERNS AND TRENDS 31

SECTION 3

SPECIAL AND BRANCH SOCIOLOGIES

Afanasieva L. V., Demchyk O. I., Krechetova V. A.
THE ROLE OF MASS MEDIA IN SHAPING THE WORLDVIEW VALUES OF UKRAINIAN CITIZENS 36

Bieliaieva V. O.
EDUCATIONAL AND CAREER ORIENTATIONS OF UKRAINIAN HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE RISK SOCIETY 41

Levtsun O. H.
THE IMPACT OF CITIZENS' SOCIAL WELL-BEING ON ATTITUDES TOWARDS TODAY CURRENT PROBLEMS 46

Nekhaienko O. V., Lytovchenko A. D., Yashkina D. D.
THE ROLE OF MODERN UNIVERSITIES IN THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF LIFELONG LEARNING: THEORETICAL FOUNDATIONS AND THE UKRAINIAN CONTEXT 51

Skliarova I. A., Fedorenko O. O.
THE PROCESS OF INSTITUTIONALIZATION OF ANIMAL ACTIVISM AS A SOCIOCULTURAL PRACTICE IN UKRAINE 56

Fesenko A. M., Chorna V. O., Bondarets B. B.
THE THEORY OF HEGEMONY BY A. GRAMSCI: THE IDEOLOGICAL AND CULTURAL DIMENSION OF THE STRUGGLE FOR POWER AND THE LEGITIMATION OF DOMINATION 62

СТАН СЕКСУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ

THE STATE OF SEXUAL CULTURE OF YOUNG PEOPLE

УДК 316.7
DOI https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.71.3

Слободянюк А. В.
к.соціол.н., доцент,
доцент кафедри суспільно-політичних наук,
керівник Лабораторії соціологічних досліджень
Вінницький національний технічний університет

Білецька М. В.
студентка
Вінницький національний технічний університет

У статті представлено результати суцільного соціологічного дослідження стану сексуальної культури сучасної молоді. Сексуальна культура молоді є важливим і невід'ємним аспектом соціалізації, який впливає на формування особистості, взаємини між різними ґендерами та загальний соціальний розвиток.

У процесі соціологічного дослідження з'ясовано, що сексуальна культура є актуальною та важливою темою в сучасному світі. Більшість респонденті вибрали оптимальним віком початку сексуального життя для чоловіків і жінок 18–20 років. Серед опитаних усі розуміють важливість використання контрацепції для протидії інфекціям, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Більшість уважає важливою сексуальну освіту в навчальних закладах і бажає висвітлювати такі теми, як: контрацепція та профілактика інфекцій, що передаються статевим шляхом, сексуальні права та відповідальність, анатомія та фізіологія людини.

Першим джерелом інформації про секс є інтернет для жінок і друзі для чоловіків. Найбільший влив на формування сексуальної культури мають засоби масової інформації та інтернет. Популяризація порноіндустрії оцінюється нейтрально. А четверта частина опитаних чоловіків позитивно ставляться до популяризації людей, задіяних у порноіндустрії, жінки – нейтрально. Усі респонденти позитивно ставляться до прояву сексуальності, але присутня невелика частка табу. Також є випадки цькування через сексуальну орієнтацію.

На основі отриманих статистичних даних було розроблено практичні рекомендації для покращення даної ситуації. Отримані результати підкреслюють важливість запровадження сексуальної освіти в навчальні програми, а також необхідність урахування впливу соціальних медіа на формування уявлень молоді про сексуальність, що сприятиме більш здоровому розвитку сексуальної культури суспільства загалом. Зокрема, це допоможе виховати більш толерантне й обізнане суспільство, де питання сексуальності та самовираження не будуть під табу, а знання про здорові взаємини й особисті межі стануть нормою.

Ключові слова: *сексуальна культура, молодь, соціологічне дослідження, сексуальна освіта, сексуальна поведінка, медіавплив, статеве виховання.*

This article presents the results of a solid sociological study of the state of sexual culture of modern youth. The sexual culture of young people is an important and integral aspect of socialization that affects the formation of personality, relationships between different genders, and overall social development.

The sociological study found that sexual culture is a relevant and important topic in the modern world. The majority of respondents chose 18–20 years as the most optimal age for men and women to start sexual activity. All respondents understand the importance of using contraception to prevent sexually transmitted infections (STIs). The majority considers sexuality education in educational institutions to be important and wants the following topics to be covered: contraception and STI prevention, sexual rights and responsibilities, human anatomy and physiology.

The first source of information about sex is the Internet for women and friends for men. The media and the Internet have the greatest influence on the formation of sexual culture. The popularization of the porn industry is assessed neutrally. A quarter of the men surveyed have a positive attitude towards the popularization of people involved in the porn industry, while women are neutral. All respondents have a positive attitude towards the manifestation of sexuality, but there is a small share of taboos. There are also cases of harassment because of sexual orientation.

Based on the statistics, practical recommendations were developed to improve this situation. The findings emphasize the importance of integrating sexuality education into curricula, as well as the need to take into account the impact of social media on the formation of young people's ideas about sexuality, which will contribute to a healthier development of the sexual culture of society as a whole. In particular, this will help to foster a more tolerant and aware society where sexuality and self-expression are not taboo, and knowledge about healthy relationships and personal boundaries become the norm.

Key words: *sexual culture, youth, sociological research, sexual education, sexual behavior, media influence, sex education.*

Стан сексуальної культури молоді – це комплексна проблема, що охоплює знання, ставлення та поведінку молодих людей у сфері сексуальності. Дана тема охоплює такі підпроблеми, як: рівень сексуальної грамотності, ставлення до сексуальності, сексуальна поведінка, вплив зовнішніх чинників на формування сексуальних поглядів, проблеми ґендерної нерівності, психологічні та юридичні аспекти життя. Дана тема є актуальною завжди, адже секс є однією з фізіологічних потреб людини, незнання в даній сфері може призвести до ризиків і негативних наслідків сексуальної поведінки. Ризикована сексуальна поведінка може мати серйозні наслідки для фізичного та психологічного здоров'я молодих людей.

Сучасні умови, зокрема швидкий розвиток інформаційних технологій, зміни в суспільних цінностях і глобалізація культурних процесів, створюють нові виклики у формуванні сексуальної культури молодого покоління. Вона впливає на формування сімейних цінностей і відповідального ставлення до репродуктивного здоров'я.

Молодь часто стикається із суперечливими джерелами інформації про сексуальність, що впливає на їхні уявлення про норми та правила сексуальної поведінки. Брак сексуальної освіти, відсутність належного виховання, популяризація

порноіндустрії та негативний вплив деяких медіа й оточення можуть призводити до формування хибних уявлень про сексуальну культуру та здорову поведінку.

У школах і університетах не приділяють уваги загалом або приділяють мало уваги статевому вихованню дітей, батьки соромляться говорити з дітьми на дану тему. У результаті молодь не володіє комплексними знаннями про сексуальність, контрацепцію, репродуктивне та сексуальне здоров'я. Як наслідок, маємо високий ризик поширювання захворювань, які передаються статевим шляхом (далі – ЗПСШ), небажаних вагітностей, це збільшує кількість абортів, що негативно впливає на демографічні показники країни.

Проблема полягає в невідповідності реального рівня сексуальної обізнаності молоді їхній поведінці, що часто зумовлює ризикові практики та неналежне усвідомлення власної відповідальності. Незважаючи на наявність численних інформаційних ресурсів, молоді люди рідко отримують достовірну та систематизовану інформацію про сексуальну культуру, а традиційні джерела (сім'я, школа, однолітки) не завжди готові належним чином задовольнити цю потребу. Ця ситуація потребує глибокого дослідження та розроблення ефективних підходів до вдосконалення системи сексуального виховання, з урахуванням сучасних реалій і потреб молоді.

Проблема сексуальної культури молоді є предметом уваги вітчизняних і зарубіжних науковців, які досліджують сексуальну освіту у школах, різноманітні аспекти формування сексуальної поведінки, обізнаності й етичних норм серед сучасного молодого покоління. Зокрема, М. Савіна [7], О. Петрунько [4], Н. Рингач [5] та інші українські вчені акцентують увагу на впливі сімейного виховання у процесі статевого виховання молоді. Вони підкреслюють, що формування сексуальної культури має починатися ще в підлітковому віці, супроводжуватися відкритою та відповідальною комунікацією батьків із дітьми, а також передбачати морально-етичне виховання, щоб сприяти формуванню здорового ставлення до власної сексуальності. Статеве виховання дитини є важливим компонентом формування її особистості, а основну роль у цьому процесі відіграють батьки. Від їхніх ставлення, виховних підходів та прикладу залежить правильна статева ідентифікація дитини, а також її здатність вибудовувати гармонійні стосунки в майбутньому. Батьківська турбота, взаємодія та підтримка сприяють розвитку в молоді позитивного ставлення до своєї сексуальності та здорового розуміння статевих ролей. Натомість негативний приклад, відсутність одного з батьків або конфлікти можуть призвести до відхилень у статевій соціалізації, що ускладнює процес її подальшого розвитку й адаптації.

Дослідники також звертають увагу на проблеми замалої поінформованості молоді в цій сфері. І. Кобзєва та Л. Кравченко [2], Д. Соколенко [3], Н. Слюсаренко [6] наголошують на важливості введення сексуальної освіти в офіційні навчальні програми шкіл і університетів, що сприятиме підвищенню рівня обізнаності молоді та запобіганню ризиковій поведінці. Вони підкреслюють, що відсутність належної статевої освіти часто призводить до формування стереотипів і хибних уявлень, які негативно впливають на сексуальну поведінку молодих людей. Зокрема, проблема раннього початку статевого життя, небажаної вагітності та захворювань, що передаються статевим шляхом, пов'язана саме із браком належної сексуальної обізнаності та відсутністю навичок критичного мислення в питанні вибору партнерів. Сексуальна освіта як складник виховного процесу дозволить сформувати в підлітків свідоме ставлення до свого тіла, гігієни, сексу, як частини культури людства, способів контрацепції, ознак сексуального насильства, профілактики хвороб, що передаються статевим шляхом, ґендерних стереотипів тощо.

Окрему увагу приділяють дослідженню впливу медіа та цифрових платформ на формування сексуальної культури молоді. Зокрема, зарубіжні науковці А. Бхаттачарджі [8], Н. Дерінг [9], Е. Тодаро та М. Сільваджі [10] розглядають медіа як двосічний меч, який може мати як позитивний, так і негативний вплив на свідомість молодих людей. З одного боку, медіаконтент може стати джерелом достовірної інформації про сексуальність, пропагувати толерантність і підтримувати сексуальну різноманітність. З іншого боку, надмірне споживання суперечливого або некоректного контенту без належної критичної оцінки може призводити до формування викривлених уявлень про норми сексуальної поведінки, об'єктивації статі та підкріплення стереотипних моделей поведінки. Отже, медіа можуть стати як потужним інструментом для формування здорового підходу до статевого виховання, так і джерелом потенційної дезінформації. Ефективний вплив медіа залежить від якості контенту, його подачі та наявності альтернативних джерел, які допомагають молоді критично оцінювати отриману інформацію.

Дослідження сексуальної культури та статевого виховання молоді вказують на те, що належна сексуальна освіта відіграє важливу роль у формуванні здорової сексуальної поведінки та зниженні ризиків для здоров'я молодих людей. Т. Спіріна й А. Даниленко [1], В. Гупаловська та Х. Комісар-Цар [11], Р. Паркер [12] доводять, що систематичне статеве виховання сприяє підвищенню рівня обізнаності про методи контрацепції, захист від ЗПСШ, а також формує відповідальне ставлення до власного тіла та сексуальної активності. Сексуальність є соціально сконструйованим явищем, яке формується під впливом культурних, соціальних та історичних контекстів. Із цього випливає, що уявлення про сексуальність можуть значно змінюватися залежно від оточення та культури. За даними досліджень, молодь, яка

отримує ґрунтовні знання про сексуальність, рідше практикує ризиковану сексуальну поведінку, має нижчий рівень випадкових сексуальних контактів та краще усвідомлює наслідки своїх дій, що безпосередньо впливає на зниження рівня підліткової вагітності та поширення ЗПСШ. Також ефективне статеве виховання позитивно впливає на психічне здоров'я молоді, оскільки воно знижує рівень тривожності, пов'язаної з питаннями сексуальності, допомагає долати стигму та формує позитивний образ тіла. Отже, сексуальна освіта є ключовим чинником не лише для фізичного, але й для емоційного благополуччя молодого покоління.

Також були проведені соціологічні дослідження на дану тематику. У 2019 р. був опублікований «Аналітичний звіт із проведення репрезентативного соціологічного дослідження становища молоді в Україні». Дослідження проведене Державним вищим навчальним закладом «Університет банківської справи» на замовлення Міністерства молоді та спорту України. У розд. 7 «Дозвілля і здоровий спосіб життя молоді» були висвітленні питання щодо сексуальної поведінки молоді [13]. Статистика свідчить про те, що молоді люди стикаються з ризиками у своїй сексуальній поведінці, зокрема через ігнорування контрацепції. Незважаючи на те, що більшість респондентів уважають, що мають знання про безпечні методи, наявна потреба в додатковому навчанні й інформаційних кампаніях, щоб забезпечити здорове сексуальне життя та зменшити ризики, пов'язані з незахищеними сексуальними контактами.

Компанія "Gradus Research" опублікувала соціологічне дослідження на тему «Сексуальна поведінка та погляди». У досліджені брали участь чоловіки та жінки віком від 18 до 60 років, що мешкають у містах із населенням 50 тис. жителів та більше. У досліджені звернена увага на сексуальний досвід, рівень задоволення та сексуальну поведінку [14]. На основі дослідження було зроблено висновки, що більшість респондентів позитивно оцінюють власне сексуальне життя. Це виявляється в описі емоційного сприйняття, задоволеності частотою та сексуальним життям загалом. Задоволеність сексуальним життям впливає на сексуальні погляди та поведінку: сексуально незадоволені респонденти більш схильні думати про секс з іншими людьми, а також заводити собі коханців. Але водночас вони значно частіше готові зберігати стосунки з партнером, що не задовольняє їх у сексуальному плані.

Отже, сучасні дослідження показують, що стан сексуальної культури молоді є складним та багатофакторним явищем, яке потребує системного підходу. Важливими є сімейні цінності, рівень сексуальної освіти, вплив медіа та цифрових технологій, які формуються у процесі соціалізації. Дослідники відзначають, що проблема сексуальної культури не обмежується лише освітнім середовищем, а має розглядатися в ширшому соціокультурному контексті, включати вплив сім'ї, суспільних норм і державних програм.

Дані дослідження розкривають важливі проблеми щодо сексуальної культури молоді, як-от: рівень обізнаності щодо сексуального життя, ризики сексуальної поведінки, сексуальна задоволеність і поведінка, обізнаність щодо використання контрацепції. Дана тема є важливою, тому дослідження та розкриття проблем сексуальної культури залишаються актуальними.

У досліджені виникають проблемні ситуації через брак фінансування, кваліфікованих педагогів і неготовність суспільства до змін. У багатьох країнах світу сексуальна освіта надається у школах і університетах. Україна лише починає вводити дану дисципліну в освітню програму, але стає на заваді брак ресурсів для реалізації програм сексуальної освіти в усіх освітніх закладах. Також відсутні або мала кількість педагогів, які володіють необхідними знаннями та навичками для викладання сексуальної освіти. Основною перепоною є опір із боку консервативних груп щодо відкритого обговорення сексуальності. Суспільство тільки вчиться відкрито говорити та підтримувати сексуальну культуру.

Метою статті є дослідження рівня знань, ставлення та поведінки молоді у сфері сексуальної культури. Виявлення проблем, пов'язаних із сексуальною культурою молоді.

Для дослідження стану сексуальної культури молоді об'єктом стали студенти 2-го курсу групи СА-22Б спеціальності 124 «Системний аналіз» факультету ІІТА Вінницького національного технічного університету (м. Вінниця). Об'єкт – 13 осіб, із яких 9 чоловічої статі та 4 жіночої, віком від 18 до 19 років.

Дане опитування проводилося анонімно за допомогою Google Forms. Респондентам було запропоновано 18 різних питань для з'ясування стану сексуальної культури.

У процесі даного соціологічного дослідження було опитано 11 осіб із 13 (2 особи відмовилися від участі в опитувані). Серед опитаних 36,4 % представниць жіночої статі та 63,6 % чоловічої віком 18 (27,3 %) і 19 років (72,7 %). З них 72,7 % проживають у місті, 9,1 % – в обласному центрі, 9,1 % проживають у селищі, у селі – 9,1 %.

На питання «Чи досить Вам інформації та знань у сексуальній сфері життя?» більшість опитаних (72,7 %) дали відповідь «так», четверта частина опитаних (27,3 %) дали відповідь «відносно». Серед опитаних немає людини (0 %), у якої відсутня інформація у сфері сексуального життя. Це свідчить про те, що інформації в сексуальній сфері досить, з нею ознайомлені.

На питання «На Вашу думку, у якому віці оптимально розпочинати сексуальне життя?» чоловікам і жінкам жодний з опитаних (0 %) не вважає, що оптимально розпочинати у віці до 16 років. Для чоловіків менша половина опитаних (36,4 %) дали відповідь «16–17 років», майже половина (45,4 %) –

«18–20 років», лише 18,2 % – «після 20 років». Щодо жінок, п'ята частина опитаних (18,2 %) дали відповідь «16–17 років», більша частина опитаних (72,7 %) відповіли «18–20 років», лише 9,1 % – «після 20 років». Дана статистика свідчить про те, що молодь розуміє важливість початку стосунків після 16 років (вік згоди в Україні) для обох статей, чоловіки фізіологічно готові до інтимних стосунків у віці 15–16 років. А більш популярний варіант 18–20 років для жінок є оптимальним, саме в цьому віці організм жінки фізіологічно готовий до інтимних стосунків.

Важливість використання презервативів під час сексу оцінили в 4,9 бала за 5-тибальною шкалою, що ще раз підтверджує розуміння молоддю важливості використання контрацепції під час статевого акту для запобігання ІПСШ та небажаній вагітності.

На питання «Чи використовували Ви презервативи або інші засоби контрацепції під час свого першого сексуального досвіду або під час свого останнього сексуального контакту?» майже половина опитаних (45,5 %) дали відповідь «так», інша частина (45,5 %) відповіли, що не мали даного досвіду, 1 особа (9 %) відмовилась від відповіді. Серед опитаних не знайшлося людей (0 %), які вибрали б варіанти «ні» або «не пам'ятаю». Це свідчить про те, що молодь використовує презервативи під час статевого акту та пам'ятає, що секс повинен бути безпечним і захищеним.

На питання «Чи вистачає Вам знань щодо методів запобігання небажаній вагітності й інфекціям, які передаються статевим шляхом?» більшість респондентів (54,5 %) дали відповідь «радше так, ніж ні», менше половини опитаних (36,4 %) відповіли «так, цілком», лише 9,1 % – «важко відповісти/не знаю». Серед опитаних не було людини (0 %), яка відповіла б «радше ні, ніж так» або «ні, не вистачає взагалі». Із цього можна зробити висновки, що молодь обізнана про методи запобігання інфекціям, які передаються статевим шляхом, та небажаній вагітності.

Важливість сексуальної освіти у школах/університетах було оцінено на 4,27 бала за 5-тибальною шкалою, що доводить необхідність уведення даної дисципліни в освітні програми для розвитку сексуальної культури молоді.

На питання «Чи потрібно, на Вашу думку, уводити або покращувати програми сексуальної освіти в навчальних закладах?» більшість опитаних (63,6 %) дали відповідь «так, обов'язково», третя частина опитаних (36,4 %) вибрали варіант «важко відповісти». Серед опитаних не знайшлося людини (0 %), яка б вибрала відповідь «ні, не потрібно». Це свідчить про розуміння молоді й актуальність отримання знань про сексуальну освіту в навчальних закладах.

На питання «Які теми, на Вашу думку, мають висвітлюватися в рамках шкільної/університетської сексуальної освіти?» майже всі респонденти (90,9 %) зазначили тему «Контрацепція та профілактика інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)», більша частина (72,7 %) – «Сексуальні права та відповідальність», трохи більше половини (63,6 %) дали відповідь «Анатомія та фізіологія людини», третя частина опитаних (36,4 %) вибрали тему «Ґендерна рівність та протидія сексуальному насильству», 18,2 % опитаних – варіант «Сексуальні стосунки», лише одна людина (9,1 %) вибрала варіант «Інше», де вказала «усі варіанти». Отже, можна зробити висновки, що теми контрацепції, сексуальних прав і анатомії людини є найбільш популярними, цікавлять молодь і мають бути висвітлені в курсі сексуальної освіти.

На питання «Звідки Ви вперше отримали інформацію про секс?» половина опитаних (45,5 %) дали відповідь «від друзів/однолітків», третя частина опитаних (36,4 %) – «із ЗМІ/інтернету», 18,1 % респондентів вибрали відповідь «від батьків/родичів». Серед опитаних ніхто (0 %) не вибрав варіант «з навчальних матеріалів». Це свідчить про те, що сучасна молодь першу інформацію про інтимні стосунки дізнається з інтернету або від друзів. І лише кілька осіб дізналися від батьків, що є правильним, на нашу думку, адже саме батьки мають розповісти дитині про сексуальні стосунки.

На питання «Хто найбільше вплинув на формування Вашої сексуальної культури?» половина респондентів (54,5 %) вибрали відповідь «ЗМІ та інтернет», по 18,2 % опитаних вибрали варіанти «друзі» та «батьки», 9,1 % – «книги та журнали». Серед опитаних (0 %) ніхто не вибрав варіант «школа/університет». Це свідчить про те, що уявлення про сексуальні стосунки в сучасної молоді формують інтернет та ЗМІ, у декого друзі та батьки, цілковито відсутній вплив школи на формування сексуальної культури молоді.

Ставлення до популяризації порноіндустрії та порнографічного контенту оцінили в середньому на 2,64 бала за 5-тибальною шкалою, що говорить про негативне, майже нейтральне ставлення до популяризації порноіндустрії серед молоді.

На питання «Вкажіть Ваше ставлення до популяризації людей співвітчизників, задіяних у порноіндустрії?» третя частина опитаних (36,3 %) дали відповідь «нейтрально», четверта частина респондентів (27,3 %) вибрали варіант «радше позитивно, ніж негативно», по 18,2 % набрали варіанти «радше негативно, ніж позитивно» та «дуже негативно». Серед опитаних не було людини (0 %), яка вибрала б відповідь «дуже позитивно». Це свідчить про те, що більшість молоді нейтрально або негативно ставиться до популяризації людей, задіяних у порноіндустрії. Проте залишаються такі, які позитивно до цього ставляться, це є проблемою в розвитку сексуальної культури.

На питання «Як би Ви схарактеризували своє загальне ставлення до прояву сексуальності?»

більша частина опитаних (63,6 %) відповіли «абсолютно позитивно, це природний аспект людського життя», третина (36,4 %) вибрали варіант відповіді «здебільшого позитивно, але існують окремі табу чи обмеження». Серед опитаних не знайшлося людини (0 %), яка б вибрала варіанти «нейтрально, ставлюся до сексуальності байдуже», «радше негативно, уважаю це делікатною чи навіть забороненою темою», «різко негативно, засуджую прояви сексуальності». Це свідчить про майже цілковиту відсутність табу серед сучасної молоді та прийняття власної сексуальності як природного аспекту людського життя.

На питання «Чи стикалися Ви з випадками дискримінації або цькування через сексуальну орієнтацію у своєму оточенні?» майже всі респонденти (81,8 %) вибрали відповідь «ні, не стикався(-лась)», 18,2 % вибрали варіант «так, стикався(-лась)». Це свідчить про відсутність проявів дискримінації або цькування через сексуальну орієнтацію серед молоді, але все ж поодинокі випадки трапляються.

Поінформованість про сексуальні права людини було оцінено в середньому на 4 за 5-тибальною шкалою. Із цього можемо зробити висновок, що сучасна молодь має знання про свої сексуальні права.

У процесі проведення аналізу були об'єднані питання «Вкажіть Ваше ставлення до популяризації людей співвітчизників, задіяних у порноіндустрії?» та «Яка Ваша стать?». У результаті проведеного аналізу розподілу голосів ми можемо дійти висновку про нерівномірний розподіл. Більшість жінок ставляться нейтрально до популяризації людей, задіяних у порноіндустрії, щодо чоловіків, половина ставиться позитивно, а інша – негативно.

У процесі проведення аналізу також були об'єднані питання «Звідки Ви вперше отримали інформацію про секс?» та «Яка Ваша стать?». Згідно з отриманими даними можна дійти висновку, що більше осіб чоловічої статі отримали першу інформацію від друзів, а жінки – з інтернету. Батьки майже не мають впливу на розвиток сексуальної культури молоді. Це свідчить про те, що чоловіки обговорюють дану тему один з одним і діляться досвідом і порадами, тоді як для жінок єдиним джерелом інформації є інтернет.

З даного дослідження можна зробити висновки, що молодь проявляє високий рівень обізнаності щодо засобів контрацепції та безпечного сексу, адже 90,9 % респондентів на питання «Чи вистачає Вам знань щодо методів запобігання небажаній вагітності й інфекціям, які передаються статевим шляхом?» вибрали варіанти «так, цілком» (36,4) та «радше так, ніж ні» (54,5 %).

Також переважна частина молоді здобуває інформацію про сексуальні питання з неофіційних джерел (ЗМІ та інтернет), а вплив сімейного оточення є замалим. Оскільки 54,5% респондентів на питання «Хто найбільше вплинув на формування Вашої сексуальної культури?» вибрали варіант «ЗМІ та інтернет».

На основі отриманих статистичних даних було розроблено практичні рекомендації для покращення даної ситуації.

Батькам потрібно більше говорити та проводити з дітьми статеве виховання. Тому що саме батьки повинні закладати фундамент у формування сексуальної культури молоді.

У навчальних закладах потрібно запровадити або вдосконалити дисципліну сексуальної освіти. Увести теми контрацепції, запобігання ІПСШ, анатомії та фізіології людини, сексуальних прав людини. Важливо формувати в молоді навички ухвалення рішень, ведення переговорів і протистояння тиску щодо сексу.

Потрібно сприяти ґендерній рівності та повазі до розмаїття. Заохочувати здорові та поважні стосунки між людьми різної статі, сексуальної орієнтації та ґендерної ідентичності. Сприяти створенню інклюзивного середовища, де всі молоді люди відчувають себе в безпеці.

Забезпечити доступ до інформації про контрацепцію та безпечний секс для всіх молодих людей, незалежно від їхнього походження, сексуальної орієнтації чи ґендерної ідентичності.

Підвищити обізнаність про наслідки ризикованої сексуальної поведінки, як-от ІПСШ, небажана вагітність і сексуальне насильство.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Спіріна Т. П., Даниленко А. В. Статеве виховання як складова здорового способу життя підлітків. *Ввічливість. Humanitas* : науковий журнал. 2023. № 1. С. 104–109.

2. Кобзєва І., Кравченко Л. Сексуальна освіта як складник виховного процесу підлітків у закладах загальної середньої освіти. *Матеріали XI Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій*. Т. 2. 2019. С. 142–146.

3. Соколенко Д. Соціально-педагогічні засади формування сексуальної культури дітей в освітньому середовищі : кваліфікаційна робота. 2023. С. 63.

4. Петрунько О. Актуальні проблеми сексуального виховання підлітків : посібник. Київ : Держ. центр соц. служб для молоді М-ва України у справах сім'ї, дітей та молоді, 2004. 80 с.

5. Рингач Н. Сексуальна культура українських підлітків. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. 2011. № 17. С. 482–487.

6. Слюсаренко Н. Сексуальне виховання молодого покоління як психолого-педагогічна проблема. *Педагогічний альманах*. 2017. № 35. С. 10–15.

7. Савіна М. Статеве виховання дитини. *Практичний психолог: Школа, 5*. 2014. С. 28–32.

8. Bhattacharjee A. Popular media's role in fostering sex education in middle schools: A comparative analysis

of Netflix series “Sex Education” and Bollywood film “Oh My God 2”. *International Journal of Educational Development*. 2024.

9. Döring N. Sex Education on social media. Ilmenau University of Technology. Ilmenau, Germany, 2021. P. 11.

10. Todaro E., Silvaggi M., Aversa F., Rossi V., Nimbi F.M., Rossi R., Simonelli C. Are social media a problem or a tool? New strategies for sexual education. *Sexologies*. 2018. P. 67–70.

11. Гупаловська В., Комісар-Цар Х. Сексуальне здоров’я та сексуальна культура українських жінок. *Scientific Collection “InterConf+”*. 2022. P. 595–605.

12. Parker R. Sexuality, culture and society: shifting paradigms in sexuality research. *An International Journal for Research, Intervention and Care*. 2009. P. 251–266.

13. Бояринко І., Злуніцина Т., Морозова Н., Нагайчук Н., Олефір Є., Сидорова О., Стороженко О., Хмелярчук М. Дозвілля і здоровий спосіб життя молоді. Аналітичний звіт із проведення репрезентативного соціологічного дослідження становища молоді в Україні. 2019. С. 73–79.

14. Дослідження сексуальної поведінки та поглядів : аналітичний звіт / Gradus Research Company. 2021. С. 28.

Наукове видання

ГАБІТУС

Науковий журнал

Випуск 71

Коректура • *Н. Ігнатова*

Комп’ютерна верстка • *Т. Клименко*

Формат 60x84/8. Гарнітура Arimo.
Папір офсетний. Цифровий друк. Обл.-вид. арк. 43,55. Ум. друк. арк. 42,32.
Підписано до друку 01.04.2025. Замов. № 0625/454. Наклад 100 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.